

Streszczenie rozprawy doktorskiej mgr Marta Kluszczyńska

Tytuł: „Should I stay or should I go?” Wzorce normatywne migracji i osiadłości wśród migrantów i migrantek wielokrotnych z Polski po 1989 roku

Głównym celem badania była konstruktywistyczna analiza normatywnych wymiarów postrzegania i praktykowania mobilności i osiadłości na przykładzie migrantów i migrantek wielokrotnych z Polski po 1989 roku. Zastosowana metodologia: podłużne badania jakościowe, realizowane w formie trzech fal wywiadów, oparte na istotnym komponencie biograficznym, z siedemdziesięcioma osobami zamieszkującymi najróżniejsze miejsca na świecie, pozwoliły na uzyskanie zróżnicowanego materiału empirycznego. Analiza z wykorzystaniem teorii ugruntowanej umożliwiła przedstawienie materiału empirycznego z dwóch głównych perspektyw. Po pierwsze - z perspektywy klasowej - poprzez zastosowanie koncepcji kapitałów Pierre'a Bourdieu, umożliwiło analizę zróżnicowania wzorców normatywnych i postaw w zakresie strategii migracyjnych i osiedleńczych, możliwości i warunków różnicujących. Po drugie - odwołując się do koncepcji biegu życia - co pokazało, jak normy migracyjne i osiedleńcze zmieniają się zależnie od wieku i faz cyklu życia. Perspektywa redefinicji normatywnych włączona do koncepcji habitusu pozwoliła przeanalizować i opisać normatywną zmienność i zróżnicowanie mobilności i osiadłego trybu życia, źródła norm, a także zjawisko pracy normatywnej. Praca normatywna ma miejsce, gdy społeczno-kulturowe wzorce oczekiwań, które określają przebieg indywidualnej biografii, nie odpowiadają indywidualnym potrzebom, postawom, planom i praktykom. Wzorce te stają się bardziej wyraziste, a ich redefinicje wiążą się z przekształcaniem, włączaniem lub (częściowym) odrzucaniem. Funkcjonowanie w świecie charakteryzującym się wielością wzorców normatywnych oznacza, że część pracy normatywnej obejmuje również wybór wzorców i ich wzajemne przeciwstawianie. Ważnym elementem towarzyszącym pracy normatywnej może być poczucie dysonansu normatywnego, gdy realizowane normy nie odpowiadają dyspozycjom wynikającym z habitusu. Praca normatywna może przybierać formę nagłych przewrotów normatywnych, gdy postawy i normy są zmieniane w krótkim czasie, lub powolnych przemian w habitusie. W każdym przypadku można jednak zaobserwować próby dostosowania nowych norm związanych z osiadłością i mobilnością do ważnych wartości i innych współistniejących systemów normatywnych, takich jak role płciowe lub normy związane z wiekiem.

„Should I stay or should I go?” Normative patterns of migration and sedentarism among multiple migrants from Poland after 1989

The main objective of the research was a constructivist analysis of the normative aspects of contemporary perceptions and practices of mobility and sedentarism on the example of multiple migrants from Poland after 1989. Applied methodology: longitudinal qualitative research, realized through three waves of interviews, based on a significant biographical component, with seventy people residing in the most diverse places of the world, allowed to obtain diverse empirical material. Analysis with the use of grounded theory made it possible to describe the empirical material from two main perspectives. The first - from the class perspective - by applying Pierre Bourdieu's concept of capitals, made it possible to describe the variation in normative patterns

and attitudes of migration and settlement strategies, opportunities and differentiating conditions. The second - referring to the concept of the life course - showed how migratory and sedentary norms change in terms of age and life cycle phases. Normative redefinitions incorporated within the concept of habitus made it possible to analyze and describe normative differentiation in mobility and sedentarism, sources of norms, as well as the phenomenon of normative work.

Normative work occurs when socio-cultural patterns of expectations that define the course of individual biography do not correspond to individual needs, attitudes, plans and practices. Such patterns become more distinctive and their redefinitions involve transforming, incorporating or (partially) rejecting them. Functioning in a world with multiple normative patterns means that part of normative work also involves selecting patterns and contrasting them with each other. An important element accompanying normative work can be a sense of normative dissonance, when the norms realized do not correspond to the dispositions and norms derived from the habitus. Normative work can take the form of sudden normative overturns, when attitudes and norms are changed in a short period of time, or slow changes in the habitus. In each case, however, one can see attempts to align new norms related to sedentarism and mobility with important values and other co-existing normative regimes, such as gender roles, norms or age-related norms.